

САНАА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУХУУ
ХААЫТА

ИДЭБИТИН ҮРДҮКТҮК ТУТАН

ХААЫТ
1991 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№№ 146—147 (8254—8255). ★ 1997 жыл ахсынның 20 күнү, Суббота. ★ Сманата—1084 сөзкүбай.

ОНУУН—ЭНЕРГЕТИКТОР ПРОФЕССИОНАЛЫН БЫРААНЫНБЫКТАРА

Үнүү-сайдды суолунан

Улууна энергетика сайдыгыгар улахан кыялтын кыдырсыбит үтүөлөх. Е. С. Макаров «Чурапчы улуу-хугар энергетика сайдыгын түбүн» дин сыраллаах үзүн чөмөнүт. Онтун өсө салгыар сапалаах үлэ-дин-хамсы смалдыр. Егор Семенович бу үлэтигар ишрин тал курдук занын дин суруйбур: «Саха кыпта барахсан мандар өйдөрү, олоххо, сагара тардыматта күүсөөрүнүн былар-былыгыттан биллэр. Ол да ичин, бу батырхан тыннылаах дойдуну ба-нылаан сүөхү, смалы иттирэн, бурдук адынан ба-лаага кылдыр... Обүгдүрүктү тыткы, ыдырыннык ууттутан атына булан тобулар ыра санаалара, Россия ичинтэн тобо да 20-чө смл хааллар (1920 с. дойдуну бүтүүнү электрификациялаахын былаана ылым-наарыттан), туолар кыахтамыта. Бүтүн биэр да мү-нүүтүр электро-уоннуг сүөх буолаадына харагыра тула холоруктуу түнүбүт. Аснат-бүсат, радио-теле-фон үлэсөөбүт, кыһынны кэмэ ытылаадылар тогму-тууан бараллар. Быйыта, олохтук хорук тымыра тох-туур курдук буолар. Ити үлүстүрүк олохтуктар наа-дылаах электроэнергияны улууна хайдык быйылаах-тык сайдан кэлбитэй, онно үлэсөөт, үлэтир дьом-мүтүн тобо биллбит, смалатымбыт? Биллбит-сирөрбүт адыс ыра, барыта урунуктан буолаахтарын кур-дук. Дыа, ол ичин улууна энергетика сайдыгыгар үлэсөөт-сыраллаах, олохторун илэбит дьомору бар-дьоммут биллнэр, ытыктаатынар уонка кэлэр кыһынны итиннэ наадылаах буолларай дин улуу-на энергетика сайдыгын суруйарга долоонум.

Автор ити үтүн смаллаах үлэтигар улууна, энерге-тика историктытан албох сурулар. Олортон бүтүн быйы тарын, хронологическай диктиайдыра эрэ ылан көрүбүт.

1938 с.—Чурапчы сэлэниэтигар аан бастаан МТС базатыгар 25 ат күүбэ күүсүтүк наарынан үлэтир массына-локомобиль (билигин 1 квартал террито-рийыгар) таптылаан үлэсөөбүт. Чурапчы улуунугар электро-уоту биэрин бу смалтан сагаланыта. Манна бастагы үлэсөөбүт дьомунан Е. И. Макаров, И. И. Бушников буолаллар. Үтүө аба саастаах дьон өйдүл-лэра буолуо, бу дымалтан «барабымыс» хайыттыны үлэ сагаланар, бүтөр буолбутун. Кэлин 1958 сылга дьэри локомобиль кыамтата 100 ат күүбүтүр тийбит.

1947 смалтан сагаланан пилдиктэргэ эмнэ локомо-бильлар үлэсөөн барбыттары. Бахсы Таловулар, Хо-тового 25 ат күүбэ күүсүтүк локомобиль үлэсөөтү-түр. Локомобильлар 1949 с. Одьулунуга, 1951 с. Чыап-нарада, нөгүө смл Мугудайга, 1953 с. Хайахсыка, нөгүө смл Сыланыга, 1955 с. Чакыра, Хатылыга, 1956 с. Килэнига, Соловьевка, Болтоого уонна 1959 с. Хадаарга үлэсөөтүтүр. Локомобильларын сирдыгы прэ биэрбэт өткүл, ону таһынан бурдук тартаралара, мас эрбэтэллэрэ, ыра пилорамалары үлэсөөтүлэр. Бастагы олохтоох кадрдары үрөтүнэ Дьокускайга баар «Сельэнерго» тэрилтэ улахан орулу ылыты. Тыл ылыта 3-6 мйдаах курстарга үрөтүн маннаиет-электромонтер идэти баһылаабыта.

1958—1959 сс.—эмнэ МТС территориятыгар дизель-нэй электростанция үлэсөөтүлэр. Одьулунунан да хаалымбаттар, нөгүө смл ДТ-54 трансформаторулар локомобильларын генераторын холбоон үлэсөөтүлэр. Утум-ситим ЖЭС-30-ка, ЖЭС-50-ка нөгүө пилдиктэ-ринэн тарданан биэр. 1963—1964 сс. сагалан улахан

кыамталаах судовой дизель-генератордар—4-ДГ кэл-тэллнлэр. Кыра кыамталаах электростанциялар би-эрер нөгүүтүтүр аччыгызынан, ороскуоттара албыр-нэн, бу сылартан электроэнергияны биэрини ичин-нөөнүн сагаланар. Онно Одьулунуга кыһыннэ ко-лохтар ички ардыларынаагы электростанция туту-лар. Манна ички 4-ДГ иларкалаах судовой дизель-тоого—Кындад дэрэбинэлэригар ВЛ-10 ка күүрүүлөх линиянан Одьулуну—Үрэх-Күөрэ—Уорба—Быйылай Алааһа, Одьулуну—Дерин—Хадаар—Хайахсыт—Ча-пыр, Одьулуну—Мугудай, кэлин Мадьахсы ичинлэ-ннэлөх пуунарыгар электро-уот тийбит. Оройуон кыһынгар электростанция кыамтата кыратынан, ити кэмгэ улахан тэрилтэсэр быйылар кыра электростан-циялардаах өткүл.

Болтоого 1967 с. ички 4-ДГ дизельной электростанция таптылабыта, уонна Болтоо—Хатылы, Бол-тоо—Кындад дэрэбинэлэригар ВЛ-10 ка күүрүүлөх линиянан электро-уоту биэрбиттэ. Ити курдук өр-түоннө үс юнионист электростанциялар Одьулунуга, Болтоого уонна Чурапчы сэлэниэтигар үлэс-күтүтүр.

1964 с. өсө улахан кыамталаах электростанция наады буолар. Бу смл МТС базатыгар үлэти турбт электростанция «Иркутскэнерго» управлениетин иди-тибүт «Хотугу электрической ситимнэ» предпри-ятиетин балансыгар берилибит. Ойон «Иркутск-энерго» управлениета Чурапчыга билигин өт-үт комби-ната турар алааһыгар сага электростанцияны туту-ран, 1968 с. үлэсэ кылдыртыт. Эмнэ оройуонга аан бастаан ВЛ-0,4 ка уонна ВЛ-10 ка күүрүүлөх линия бийэ күүбүкүн кыһа сэлэниэтига тутуллубута итиннэ электроэнергия ДЭС-төн бериллэр буолбута.

1971 с. күбүн чүгэс эргин сүөх улахан кыамталаах оройуоннар ички ардыларынаагы автоматическай электростанция (ДАЭС) тутуллат үлэсэ кылдыртыт. Ман-на бастагы начальнигынан куучка кыһыта Л. Н. Ар-томонов үлэсөөбүт. Бу смл электростанциятан ВЛ-35 ка линиянан «Чурапчы—Итик Күөл» электроэнер-гия бериллэр буолбута. Таарычы Хатылыга 35/10 ка подстанциянан электроэнергия берилибит. Кыһа сэлэ-ниэтига уонна согуруу пилдиктэргэ эмнэ сага ДАЭС-тан электро-уоту ылар буолбуттара. Кэлин Сыланыга, Мугудайга, Одьулунуга, Чыапнарада холбозмута. 1974 с. Хуун Күөлүн Килэни—Арымлаах, Хуун Күөл—Түбэ линиялара кыһын биэрбиттэ.

1984 с.—«Чурапчы—Сулдуччы» линията үлэсөөн, аны Амма оройуонугар тийбит. 1986 с. Болугурга, 1988 с. Соловьевка тийин, оройуон бары пуунарын хыһыта. 1986 с. «Дьокускай—Чурапчы» ВЛ-110 ка күүрүүлөх ситим, эмнэ бу смл бүтүүтүр Чурап-чыга үрдүк күүрүүлөх үс оройуону (Чурапчы—Таа-та—Айма) хааччылар подстанция үлэсэ кыһын, элек-троэнергияны аны Дьокускайтан (ГРЭС) ылар буол-буунут.

1982 с. оройуонга «Сельэнерго» предприятие тэ-риллэн, тыл хаһаайыстыбатын тэрилтэлэригар ичин-наархан үлэти механизациялааһынга, технологичес-кай ууну смалатыга, сайымаларга электро-уоту тар-дыгы бабети суолу хаалларбыта, оройуон энерге-тикадан сага таһына таһаарбыта.

Саахаллаһы тахсар түбөлүктүгү 7 дизельнэй стан-ция баар.

1982 с.—улууна «Сельэнерго» предприятие тэри-лэр, начальнигынан Е. С. Макаров-аанар. Ичин үлэ-тин чычэтига биллэр үлэ ытыллар. 1987 с. туорах-таах куэстуралар хомуурдара 100 бырыһыан, өткө-лүн 70, хортуонкуйга үлэ 60, аныгы ылын 88, сүөхү-нү уулатын 72, нөгүө ырааһынын 32,3 уонна сү-нү аһытын тардыгы 25,5 бырыһыан механиз-ация үлэтигэр солбулар.

Чурапчы улууну электрической ситимнэ (РЭС) «Иркутскэнерго» акционерной компании кыһа элек-трической ситимнэтин филиалы биэр бодог элек-тро-уотунан хааччылар тэрилтэ буолар. Кыһа улуу-с бары пилдиктэригэр пуунарынан, тэрилтэлэрин, чаа-ныгай малларын хааччылар уонна үс улуу электро-линияларын көрөр-истэр, өрөмүөнүтүр, туруктаах өткө-рөр, 231 км—0,4 ка, 456 км—10 ка, 194 км—35 ка, 63 км—110 ка уонна 84 км—220 ка электрелини-лаах, 194 устуука 10/0,4 ка, биэр 6/10 ка уонна 7 устуука 35/10 ка трансформаторной подстанциялаах. Олору тэс биэр 11/035/10 ка шолытаах, 20000 кат кыамталаах түбүт улууну хааччылар улаовой транс-форматорной подстанциялаах.

Улуу бары тэрилтэлэрин уонна 5350-тан тахса чаа-ныгай малларын хааччылар электрелиниларбыт Ам-ма, Таатта, Чурапчы улуустарын сирдэринэн-уотта-рынан таһыан тураллар. Ол эрэри электрелинилар-быт тутуллубуттара 15-25 смалтан таһаарылар. Ман-на көрөр-истэргэ, өрөмүөнүтүгү Чурапчытаагы РЭС күнүстэри-түһүнүр үлэтир 51 үлэтигэр. Бу смл-га РЭС 350 мөл. солк. суумалаах бастах уонна ка-питалигай өрөмүөнү, көрүүнү-истини өткөрдө. Ма-ныаха, ханна да буоларын курдук, үс-харты, уматык суогуна тэрилтэ үтүс кыахтары көрүсэ уонна өрөмүөнү ситэ ыһыта.

Быйык күн бүтүн үлэти смалдыр, олохторун үтүс ыгарын улууну электро-уотунан хааччылыга наадыт, энергетик дин ааты дыг үрдүктүк ту-нут ичин туттар дьомнордоохтут. Холбур, 20-тэ тахсалы смл үлэсөөт уонна үлэти смалдыр ве-теринарбыт П. С. Носи, П. П. Андросов, Е. С. Мака-ров, Н. К. Макаров, П. Г. Попова, У. П. Кузьмина, Е. А. Баранков уо. д.а. үтүс аттарынан ичин тут-тобт. Манна сирэ кыһынны солбулар албох эдэр үлэтигэр-дэрэтигэр ичинна билинибит.

Быйык смл биэр уратытынан тэрилтэлэри, кэли-линиэти кытта ыһа сибэстэхтигэр үлэтир, элек-тро-уоту туттууну бериллэтир, нөгүс ылан тут-тууну хааччылар уонна РЭС бабети үлэти түмүгүн тутта аахсар смалтан электроэнергия ичин төлөбүрү хомуууну бериллэтир албыныт буолар. Ойон элек-тро-уотунан туттуу уонна хааччылаһы ичин биэр-уостары барытын пилдиктэтигэр билигин РЭС-төн кэ-лэи быйылартар толору кыахтаах.

Г. КАРДАШЕВСКАЯ,
улуустаагы электрической ситимнэ
начальниктара.

ЭНЕРГЕТИКА УОННА РЫНОК

Республика энергосистематын көрөр-истэн, тутан олорор «Иркутскэнерго» акционерной компания олус уустук, ыарахан баһаыаннаага кыһа. Үлэтигэр-гар да ханна төлүүр кыага сүөх тэрилтэ 60-тан тахса бырыһыан эргэтир линияларын, оборудованиеларын үс-харты кыһынчыгынан сагалдыр, уларытар кыа-гыттан тахсан олорор.

Кыһа хараастара баар: ханна биримэтигэр кэлбөү буолар, ханна да буоларын курдук, үлэтигэрбит олох-торун таһына олус кытаата, нэйдэ. Соторутаагыта Дьокускайдаагы ГРЭС 36 үлэтигэр мункур үлүкка тийин аччыктааһын биллэрэннэр, ыһаалаах бала-дыанна үскүү сиритта. Өсөөтүн ГРЭС үлэти тохтоо-тодуна, Дьокускай куорат уонна 8 кыһа улуустар уота, итинэ сүөх хаалар кутталаахтар. Быйыт да иста-билэ смалдыртыт курдук, билин республикатаа-гы электропрофсоюз комитетин тэрийитиннэ хам-наас бериллэрин модьунан араас көрүнүсө бырачыас акциялара ытылаллар. Холбур, Правительство дьэтигэр ичиннэ, апарияттан атын үлэти тох-туу курдунтар.

Улуу энергетиктара эмнэ быйы олунуу ыйтан, Чурапчытаагы ДЭС үлэтигэр өсө 1986 смл ахымы-малтан ханна ыла илтир. Кыра-кырааан абаһа курдук өбөтөр ханна пилиттэн 4-5 бырыһыан эрэ ылан кэллэр. Нөгүс баһаыанна итиннэ тобо да уустугун, ырааһын ичин, улуу энергетикатын үлэ-тигэр, көрүлэр ыраахтары кэмгэр уонна баа-рынан сопо өйдөөн, республикатаагы профсоюзтар ыстар бырачыас акцияларын билигин кыта илтир. Уот линията араһыбатын, электрооборудова-ниелар саахалламматтарын, улуу үрдүнэн уот бь-сыбатын түбүгүр туох баар биллэлэрин-көрүүлэрин, дьомурларын туран, тустан улаастагыгар бер-иллэхтигэр түбү-күнү аахсыбака үлэти-хамсы смалдылар.

В. МАКСИМОВ,
улуустаагы электрической ситимнэ
профсоюзтарын председатели.

СЫННАРАДАР, ЧАХЧЫЛАР

1938 с.—бу смл улууна бастагынан 25 ат күүбэ күүсүтүк наарынан үлэтир массына-локомобиль таптылаан, бастагы электро-уоту Чурапчы сэлэниэ-тигар биэрбит. 1958 сылга дьэри локомобиль кыам-тата 100 ат күүбүтүр тийбит. Билин 110 ка үрдүк күүрүүлөх Хотугу ситимин линиялара Дьокускайтан Чурапчы подстанциятыгар кэлэр. Электроэнергияны Чурапчы, Таатта, Айма улуустара ылааллар. Ханыды-гад тийэр улахан улаовой подстанция үлэтир.

**КҮННЭТЭ КЫАЛБАБЫТЫН
КӨРӨР КАНДИДАПТЫН
БУКА БАРЫ ӨЙҮӨБҮН!**

**ДЕПУТАККА КАНДИДАТ А. Р. САРГЫДАЕВ
ПРОГРАММАТЫН СҮРҮН ХАЙЫСХАЛАРА**

— Российский Федерациян ийгэр киһирэ Саха Республикатын байыан государтвенноһун, суверенитетын салттын бөгөрөтүбүүгэ үлэлэһин;

- Саха сиригэр алмаас, газ, нефть, промышленноһан сайыынарыаа сокуонун төрүтүн өнөрүттэ үлэһэллэни;

—Тыя гирийн өдөгтөөхтөрө социальный номуулал-
лах булзуударын ситилэнгэ кыттыт.

—Олохтоох бэйэни дьаһанын реформатын олоххо кылларында тэрээһин, правевой, үл-харчы болчуруос-
торын түмэр этикэлэри ырытан өнгөрүү;

—Тыя хайаайнаастыбатыгар дотация борилсинтэ. Бас билсин көрүсүттөн тутулуда суох, суоһу интэвэллөөн дьарыктанар бары үлүйһтэрэ тикхэтин ситэһин;

—Тыя сөрүн инфраструктурата: сибээһэ, суол-һинэ, механизацията, техниката, тутуута (осударство үбү-лээһининэр тирэтиринтэн туруоруу);

— Үлээс Муншада Ид Түсний хатта бичигчье су-
бхотдох үдээдэнийн сохуунуан билэгтээрин,

– Тийм сүрэнг илчлэхтэй социаллагийн хамсгалд зохих буюу зүүтүгээр: үлэ мисэтэгийн талварынга, бэлэ бародуу-суйатын оюурууны дээрхтэнэр продиринимател-

СТВОНЫ, ОТО УМНОЖАЮТ БИЗНЕСИТ ОБОЮДУМНОГО УДАЧАНИИ:

—Төрөх, дорногоуяа, культура эгилээрэгэр сарбя-
йылань ылттарбай туһутар эбик үбү булууга Препи-
дент уонна Правительство сэлтэи үлэтинэллэригэр
күүскэ түрүөрүү;

—Нийслэлэндээ нэмэгдэж аравтатасар өсөхүдэлэр
чингэтнэлэр ачхаталыбаггарын, бирээсэтнэгэр үбү-
лэлтнн хонна олоххо кинонэлэрн хонтуруулалын;

– Бөрдүүхсийнхн өсгөрөн тайжараачихны өбдүүр, нөүдүүр нэлөгөнэй политиик сөхүөнэ ыдмалхмтхгэр үлэлэлнх;

—Күүс өттүзүн хоту көңүрүлүүгө улууус илбик моральний, материалнай хороньчуларын чөлүгөр тү-
көрингө Ид Түмэн Баростабилталарни налатата бу

дмд сэтгэнийн 27 хүнүүнээс уурагдар олохуран сал-
гын үлэлэлни,

Сүрүн хайысхата—гражданиннар тирээн турар проблемаларын быһаарыа.

Сүүрв сорууга—тияа сирин идэвхлэвчлэлтэ социальнай көмүскэллээх буолуута, норуот былаһека буолбакка, былаһе норуокка үлэлээһинэ.

МАНДАТЫ—АНАТОЛИЙ РОМАНОВИЧКА!

[illegible]

Анатолий Романович үгсэ өртүгээх тэриир, сатаар үлэтигэр тахсаталылар сорох итэбэстэргэ эшнэ тохтоотулар. Ол эрэри күннээги быстах сатаатан була сатаан оруу-наһы өртотуан буруйдаһыһанар суох буолбатахтар. Холубур, сэлээннэ иһигэр олорор уонна үлэтиир үгсэ ахсааһаах тэрилтэлэр республикатаагы туһааннаах ведомстволарынан, министерстволарынан, улууус дьаһалтатынан үбүкүнэлэр, сатааллаар. Күннэлэргэ үөскүүр араахтар сэлээннэ да, улууус да дьаһалталаһыттан сорох өртүгэр туугуура суохтарына таба ойдуохха нэдьа. Бородууксуһа өртөрөн бэһаарир, хаһаайчытаһаннай тэрилтэлэр үлэлэра-хамнастара ыараабыта бу сэлээннэ дуу, улууус дуу дьаһалталаһын бэһаарар ыһахтарыттан тахсыһаат проблема буолубута ираатта. Ол гынан бирин, ити тэрилтэлэр олохтоох дьаһалтаны кытта уонсай талы булан, үрдэриһтэ өйөөһөн, көмөлөсүүһөн үлэтиннэлэр. Чуоланн, сэлээннээһин сатааһынан хаалчыһаах беппүрубуһун да илан көрүүдүт. Ити Анатолий Романович күннээтэ ыһаххаллар, бэлэнтитүт уураар биһр баччумнаах согуһунин буолар. Президент туруорбут убадас өттүккэ иһрин соруга улууус минигэр бэһааралыһа.

Дондугаа кандидат хамтын бичлээр бичлүүрснээс
дотоо тусга санаалардаа, нөхүүдэдээ, Сынхавил-
дугаа хордооноо, синаагийн ийдрэгтэйгээр, ба-
гийн нэвчилтийн туруулаагаар хэвчлүүрээ, ону тиг-
дэр тигдэрийн сөблүүр үгч хэвчлүүлбалаах. Кини
айлаачч бийлэгтэйгээр элбэхгээр үгчлээ, онуаада,
нэ-сайлааа. Ону нэвчиллээгээр дигчлээгээр

длаан туһанара толору нэрлээншпр. Олонхут биднийг үүсгүж хэмнэгч ханна баатар, тухаа барьтыгар үл-харчг сууга, кырымчлага үгүе марахаттарыг үс-кэтэр. Ол нһн сата суугу-нһн тобулар, туруорар, онтукатын туруулаан тнбэгэр тнрдэр мнстэтгн бочуунаах кнвлээх буоларбыт бнһгн курдук ма-рахан үсугубуйулаах улуска хайаан да наада днн сатамбыт. Улуус Мунһадын председателин бнһы-тынаа бары зйтнн барьтын хабаа улээн снхдэр лнһнбт бнһларар нуоластаах кыттары бнһнн улус-нут онннн сайдыттыгар нмолөөх буолара чуолмай. Ол нһн Ил Түмэнгэ Республикка налататыгар А. Р. Сарыдаев нһн нуоластатын бнзрерентнгар улуу-с бары бнһбардааччыларын ытырыбыт.

А. Р. Саргыдаев улуустан интиллэн тахсыбыт кадр-
дартан биһр эрбөххө баттаһар ыччанымт, денуһат бу-
ларга бары өттүнэн толору бөлөмнөх киһибит.

Күндү быйыардаачылар! Көпчүлүгүгүз кулаасы-
тын бирдөөххитинге, букатын сымстарылааххит суугар
оролдооххит.

Խօսչապար ճռնալ:

Быыбардааччылар этилэриттэн, суруктарыттан

Ф. М. Хэрлэзпьева (Хатыл): Аянтолзий Романович бэйбэйт ичханынт, харахынт ортотугар улаанынт үрлэнт буулбур киш. Кини улууеса оро тэрилтэдэрэ үсүүдлэригэр мээдэн ийбанар, дьонго иетин, амарах саймынилах, туруореууларын, ийнэлэлэрийн таба сынаадыр, онуохн төһө кыялларынан көмөлөһөр үтүө бөдөлгөөх саялаанчыт бидьмытынан көрөбүн. Онов Саха Республикатын Государственный Муиньадын Республика иналтатагыр 33 №-дэх Чурагытаады үөрүктүл депуутакка кандидатынан турбуутун илсинин ийүүбүн. Бидиэхэ маньын депутаттар иналдалар.

Д. Н. Чечубов: Билэрийн курдук, Хатмна орто оскулатын подколлектива А. Р. Саргсдаев кандидату-
ратын эстийн ойуур. Бу эдэр ийвн. Ийн хайдах
үлэйн-ханын салдарын бары үчүгйдн билэйт.
Билэрийн бээр салалаччылартан савмай ордултан
дн санынны. Ханын багдарар боштурууу үлэ ту-
рар органирга туруорсар уонна ол тулуутун үрд-
лэр толору илхтээх. Анатолий Романович млын-
рыллаах, млынтыах таллаах-остөөх салалаччы. Ба-
лнн ийннн төлө-хачча ойүүбүт даганы, сөччөнөн та-
баарыллаахтын үлэллнртэр саврбагалааппын.

В. В. Верховцев (Чурапча сел., сарни ветерана): Орто оскуоламга бүтүрөөт, зорлуштутарин уйдурдаан, тыа сиритигэр сажнаа производствотугар баростугуй үлүс эт алыннынан үлүсүлери ордообутун олус баһаростун. Ити өдөр аччаттарга үтүө хоһобурунан буолар. Билэтин

ТАБА ӨЙДӨӨН КУОЛАСТЫАХХА

Бымыр чучунаа, табиярдаштылар көрсө түстөлдөр
эри кызыга куластылар бадалахтарын туунаа хар
дарыга кызылаштылар. Оңуоха: «Оо, бу кичи дагаа!
Оттоо аймахлар, бырашпнар, убайбар, доторбор бую
лаба деп. Вагар, дьээ-уот, массына, о.д.а. табча
биздэригэ кууааа үһү дуо!»—дизин хоруйу эмнэ те
тэрин. Овоо Урукку бымырдартан уратыга дизин «ай
махаааа» буолан тахсарыгар тийиэр обит.

Аны атын отуттан мдлааххе, минн гүртюлөр, до-
домстволар, дыахалталар, Президеу аппаратын, үлэ-
лнхтөргө үзүүстөргө депутатна кандидаттарынан би-
йэлөрүн дышворун куду-хадь аныа сатымаллар. Ки-
иллөр быйбарданыар күннлхх буюллахтарына, тыа
сирин быйбардаачтыларын нитрлххтөргө көрүхтөргө
дех санаабынны. Хада, аттытар бипргэ үлхлнр та-
дыа баарыстара, доботторо блар буюллахтара дин... Он-
баврыстара, доботторо блар быйбардаачтыларын кылалдыла-
тын оройн үлхүүстөр быйбардаачтыларын кылалдыла-
рын, этннлөрүн түрүөсө сымдыахтара дуо! Ону
аппин, үзүүстөргө кэлэ сымдыаалара, быйбардаачты-
ларын кылта көрүлхллэллөрө да саварбах. Оттон цуоран-
ка кларон көрүлхлн көнөстнлэр, түрүөрсөр буюллах-
хына, асардас айагыгар кырага 300-400 тын. Соол-
орскуютурадын, оуу тннлнн бузун көрсөрүн дай-
ны үстүктөрдлхх.

Куораттартан, промышленнай улуустартан үтүө депутат турдаына, тыа сириг аохтоохторун интиригэ-тэрин ким көрөр, көмүскэлэр, билиилэр тоһо даҕаны сокуону ырытат дьүүлэсхиттэрин иһин, биирбардааччыларын турхорсууларын толоро сатааллара инада, Ааспыт биирбарга тапталыбыт депутаттар тыа сириг көбүлүсүмүстүн өлөрөр, үлөлөр усулуобуйаларын түспөрүмүс туһаайылыбыт биир да сокуону бигэр-көттөрбөтүлэр. Депутаттар үстүтүрө куораттан талалыкнахтарына, Президент уонна Правительство актымытаргытар, парламенттарыгар кубулуйууларга чуолкай, Итинн таба ойдуоххэ бвара. Быйыбит улууспут иһиттэн Ил Түмэнэ Республика палататыгар депутаттаных тусталыһыт.

Тус бэйлэм хярагч эрдэсхүтгэн интернатынхын, дот-
хуйн бэрт кыналдалаахтыг итгэлтэн улааншынтыг
уошма үөрөхтэнэн үзэлт буолбутум. Ол ийин тал
сирин олохун-дыаабын үчүгэйдик билэр, үлэ дээн
туугу оро сааһыттан билбит А. Р. Саргыдаев ийин
күүлэсхын бигэрэгт быһаарыштым. Кини рабочай дыа
кэргэнгэ төрөөн-үөскээн, үрдүк үөрөхтэнэн, ханна
дыарына хариэ сирин халбарыйбанка улукэ-экономн-
ката, културата сайдыытытар үтүэ кылаатын кил-
дэриэсхынн баһылааншма сирдэххитин үрдүктүг сый-
лалымар. Ханна үлэлэбэт сирдиргэр принципналь-
найын, тэрийэр, салайар добуурдаабын, дыонтто-сирдэ
кстиг сыйыаһыадым, кевилэр кыналдаларын, туруу-
рууларын таба өйдүүрүн көрдөрдө.

Анатолій Романович Дьмалабий, членом-кандидатом Удмуртской Республики избран депутатом Государственной Думы Российской Федерации от Удмуртской Республики. Он является членом Комитета Государственной Думы по делам национальностей и общественным связям, членом Комиссии Государственной Думы по вопросам семьи, женщин и детей. Анатолий Романович является членом Удмуртского регионального отделения Всероссийской политической партии «Единая Россия», членом Удмуртского регионального отделения Общероссийского народного фронта. Анатолий Романович является членом Удмуртского регионального отделения Общероссийского народного фронта, членом Удмуртского регионального отделения Общероссийского народного фронта, членом Удмуртского регионального отделения Общероссийского народного фронта.

Е. Д. МАКАРОВ.

тын сарын олохтоохторун байдалтун байрлалт сатаах-
лахтын далайны дэлэ күнээтэ таагаалалар. Олохтун
олуук саалаалыгт кэллэгт дэел кылаалатын бэлэ
үрэммит, үлээг эрлэллэгт салайлаачтылары респуб-
ликалгыт Ил Түмэнгэр бамбардымырбыт наадата тэ-
рэл кэллэ дэл саагыбын. Байам урут колхоз үлээггэр
бурбалдыны кэллэгт буоламын, хара үлээгт чагыл
батах, олоуха улаарылаагыт дэелэ собулүү көрөбүн.
Дэллэггэр, үлэ кылыгын-чымпыгын үчүлгэдик билэр
ага кылл нэллэллэггэр кылаалатын, олохтун бэллэггэр
күрдүк марлаагыт бирлээггэр, үрдүкү органнарга
туруорсар итээлэ туруулаагыт көмүскэлгэр кылааах.
Саха Республикагыт Государствениай Муунналар
33 А-дэл Чувашталаагы бамбардыр хокурукка А.
Р. Сарыдаев илнн кулаастымыргытар ыгырабын.

Н. Порядин, ис дээдэлэ улуустаахыг отделын начальнигын солбуйлагчны; Тын сиринтэн депутат туруорууд лара наадалдах уонна сөптөөх. Анатолий Романович инцидентнаах, принципиальной салаагчны. Мэли дэя үлэинтэрин таба салаагчны, буруйу огорооччулары утары сөптөөх хаймеханы тутуһан үлэинир Кэни мичэттар ыһаалдаларыгар сүрүн болдомтотун уурар. онуоха иһэ кыалларынан көмөлөһөр. А. Р. Саргыдаев иһин куоласкынтын бөөрдөхүнүнэ сыһытарнаахпыт суога. Тын сиринг улааныт, үлэиниит үүһүн иһөр салаагчны Анатолий Романович Ил Түмөннэ салааг сөптөөх кандидатура дин санымыбыл.

1992 с. Чуралчы. Амиз, Таатта улуустарын дыймактарынап кыттылан тортубит «Амиз-Даймак» АО тенг-

Бу күнүндөгү Илья Т. П. улуу дыйкантык бр-на
лыны салбуначчылык, улуу Дёкуурабай и. бр-на
табийтатылган ишеним.

[illegible]

Депутатка кандидат Ноев Т. В. программата

— улуу: баргатайиһаах бидьымтаах; улуу жас-
кылдаах; биир ууһостарыа билиһанымга утумтаахтук

—саяа түрүктөр шимияаны кыргыздаанын өдүтүн маис-
кобейдик, баймакка, эскерини тукумданыт. Бородуун
сүйүнн отуруун кытарма, онтоо дихуоттарын та
рыбасам.

В. СТРУЧКОВ
СР керуунуу хяналдыгтаахын үүрэгдэх үзэгдэл.
Амьс үлүүтэй.

